Vantaa

Vastaus Antero Eerolan ja 14 muun valtuutetun aloitteeseen vihamielisestä ihmisystävälliseen arkkitehtuuriin Vantaalla / TeA

VD/4914/00.02.00.03/2026

TeA/JK/MH

Antero Eerola sekä 14 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Vihamielisellä, epäystävällisellä tai poissulkevalla arkkitehtuurilla tarkoitetaan kaupunkisuunnittelua, jolla pyritään estämään julkisen kaupunkitilan käyttöä. Kohteena on usein niin sanottu epätoivottu käyttäytyminen, mutta myös sosiaalisesti paheksunnan kohteena pidettäviä ihmisryhmiä, kuten asunnottomia.

Käytännössä tällöin tarkoitetaan erilaisia piikkejä, esteitä, kaltereita tai istuinten käsinojien sijoittelua niin, että ne estävät liikkumista tai oleskelua. Yleensä halutaan estää istumista ja makaamista tai esimerkiksi skeittaamista julkisilla paikoilla.

Epäystävällinen arkkitehtuuri on usein suunnattu niitä vastaan, jotka käyttävät paljon julkista tilaa, koska heillä ei juuri ole vaihtoehtoja maksamalla erilaisten yksityisten tilojen käytöstä harrastuksiin ja oleskeluun. Tällöin puhutaan asunnottomista, köyhistä, syrjäytyneistä, päihdeongelmaisista, nuorista tai muuten hyvinvoivien kaupunkilaisten silmissä epäilyttävistä ihmisryhmistä.

Epäystävällinen arkkitehtuuri ei usein ole näkyvää niille, joita vastaan sitä ei suunniteltu.

Vihamielisen arkkitehtuurin ongelmat ovat kahtalaisia. Yhtäältä se tarkoittaa epäviihtyisyyttä ja epämukavuutta monille muillekin kaupunkilaisille: ikäihmisille, sairaille, liikuntarajoitteisille tai raskaana oleville naisille, jotka haluaisivat istua julkisilla paikoilla.

Toisaalta epäystävällinen kaupunkisuunnittelu osoittaa epäluottamusta vähäosaisia ja köyhiä kaupunkilaisia kohtaan. Sosiaaliset ongelmat kuten asunnottomuus, köyhyys tai päihderiippuvuus eivät aiheudu siitä, että julkisilla puistonpenkeillä voi maata. Saati, että ne poistuisivat lisäämällä piikkejä ja kaiteita vaikkapa istumisen haittaamiseksi. Järjestyksenpito on poliisin tehtävä ja velvollisuus.

Vantaan Sanomissa (16.6.2026) haastatellun kaupungin asemakaava- arkkitehdin mukaan rajoittavat rakenteet eivät ole suunnittelun tavoite. Silti niiden käyttöön ajaudutaan niin sanottuina ”kovina keinoina”, kun julkisista tiloista halutaan häätää ei-toivottuja ihmisiä eikä mikään muu auta.

Edellä olevan perusteella, me allekirjoittaneet valtuutetut teemme seuraavan valtuustoaloitteen:

”Vantaan kaupunki kartoittaa, missä määrin, missä ja miksi se on käyttänyt niin kutsuttua epäystävällistä arkkitehtuuria julkisen tilan käytön rajaamiseksi, millaisia etuja, haittoja ja seurauksia se on tuottanut ja millaisia vaihtoehtoja tällaisille rajoituksille on.”

Kaupunginvaltuusto 22.6.2026 § 37

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite:
- allekirjoitettu Antero Eerolan ja 14 muun valtuutetun aloite vihamielisestä ihmisystävälliseen arkkitehtuuriin Vantaalla

___

Kaupunkiympäristön toimialan katujen ja puistojen palvelualue toteaa vastauksessaan seuraavaa:

Valtuustoaloitteessa esitetään, että Vantaan kaupunki kartoittaisi, missä määrin, missä ja miksi kaupungissa on käytetty niin sanottua epäystävällistä tai vihamielistä arkkitehtuuria julkisen tilan käytön rajaamiseksi sekä arvioisi tällaisten ratkaisujen vaikutuksia ja vaihtoehtoja. Aloitteessa viitataan erilaisiin rakenteisiin ja kalusteratkaisuihin, joiden tarkoituksena voisi olla oleskelun, liikkumisen tai tiettyjen toimintojen estäminen.

Vantaan kaupungin kaupunkiympäristön suunnittelun lähtökohtana on suunnitella julkisia kaupunkitiloja kaikkien käyttäjäryhmien käyttöön. Kadut, torit, aukiot ja puistot ovat kaikille avoimia julkisia tiloja, joissa erilaisissa elämäntilanteissa olevat ihmiset kohtaavat. Suunnittelun tavoitteena on turvallinen, viihtyisä, esteetön ja mahdollisimman monikäyttöinen kaupunkiympäristö.

Kaupunki ei käytä vihamielistä arkkitehtuuria suunnitteluperiaatteena eikä tavoitteena ole estää tiettyjen ihmisryhmien oleskelua tai julkisen tilan käyttöä. Kaupungilla ei myöskään ole tunnistettu käytäntöä, jossa julkisia alueita tai kalusteita suunniteltaisiin systemaattisesti asunnottomien, nuorten, päihdeongelmaisten tai muiden käyttäjäryhmien poissulkemiseksi.

Aloitteessa esille nostetuista penkkien käsinojista osa liittyy esteettömyyden toteuttamiseen. Esteettömyyskriteerit täyttävissä penkeissä käsituet ja selkänojat helpottavat istuutumista ja ylös nousemista sekä tukevat erityisesti ikääntyneiden, liikuntarajoitteisten ja muiden tukea tarvitsevien käyttäjien mahdollisuuksia käyttää julkisia tiloja. Tällaiset rakenteet eivät ole suunniteltu estämään penkkien käyttöä, vaan mahdollistamaan niiden saavutettavuus mahdollisimman laajalle käyttäjäjoukolle.

Joissakin kohteissa kaupunki on käyttänyt rakenteellisia ratkaisuja omaisuuden suojaamiseksi tai rakenteiden kestävyyden turvaamiseksi. Esimerkiksi taideteosten läheisyyteen on voitu toteuttaa ratkaisuja, jotka vähentävät skeittauksesta aiheutuvaa vaurioitumisriskiä. Tavoitteena tällöin ei ole tietyn käyttäjäryhmän poissulkeminen, vaan arvokkaan kaupunkiympäristön ja rakenteiden säilyttäminen. Samanaikaisesti kaupunki suhtautuu myönteisesti kaupunkitilan monipuoliseen käyttöön ja pitää esimerkiksi skeittaamista osana elävää kaupunkikulttuuria.

Kaupunki saa myös ristiriitaista palautetta julkisten oleskelupaikkojen määrästä. Kaupunkilaiset toivovat lisää istumapaikkoja ja viihtyisiä oleskeluympäristöjä aukioille, reittien varsille ja solmukohtiin. Toisaalta erityisesti asutuksen läheisyydessä sijaitsevista penkeistä ja oleskelupaikoista tulee ajoittain palautetta häiriökäyttäytymisestä. Kaupungin näkemyksen mukaan tällaisia ilmiöitä ei kuitenkaan ratkaista ensisijaisesti kaupunkitilan käyttöä rajoittavilla rakenteilla, vaan ne tulisi ratkaista ongelmien juurisyihin vaikuttamalla sekä erilaisilla sosiaali- ja tukipalveluilla.

Vantaan arkkitehtuuriohjelmassa korostetaan viihtyisiä, saavutettavia ja viipymiseen houkuttelevia kaupunkitiloja sekä julkisen tilan avoimuutta kaikille käyttäjille. Kaupunki pyrkii kehittämään julkisia

ympäristöjä siten, että ne tukevat turvallisuuden tunnetta, kaupunkielämän monimuotoisuutta ja eri käyttäjäryhmien mahdollisuuksia käyttää yhteisiä tiloja tasavertaisesti.

Edellä esitetyin perustein voidaan todeta, ettei kaupungilla ole käytössä vihamielistä arkkitehtuuria koskevaa suunnitteluperiaatetta eikä kaupungin julkisia tiloja lähtökohtaisesti suunnitella tiettyjen käyttäjäryhmien poissulkemiseksi. Yksittäisissä ratkaisuissa voidaan huomioida esteettömyys, turvallisuus, kunnossapito tai rakenteiden suojaaminen, mutta niiden tarkoituksena ei ole rajoittaa julkisen tilan käyttöä. Kaupunki pyrkii jatkamaan julkisten ympäristöjen kehittämistä avoimina, saavutettavina ja viihtyisinä kaupunkitiloina.

Kaupunginhallitus 19.10.2026 § 23

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään antaa valtuutettu Antero Eerolalle sekä 14 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- allekirjoitettu Antero Eerolan ja 14 muun valtuutetun aloite vihamielisestä ihmisystävälliseen arkkitehtuuriin Vantaalla

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
Kaupungininsinööri Jarno Köykkä, puh. 0400 442 753
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)